

még ki kell emelnünk, hogy a gárda, amely évről-évre kikerül ennek az iskolának falai közül, mily hathatósan járul hozzá iparunk, iparművészetünk művészi megnemesítéséhez. Mert nem sokra mennénk, ha a haladást mindössze csak az jelentené, hogy néhány kitűnő művésztalentum is megjelent immár Magyarországon látóhatárán, s hogy e néhány talentum jeles terveket készít. Súlyt kell helyeznünk az egész, az általános színvonal mentül kiadósabb emelésére. Az utolsó, a legszegényebb műhelyig kell e haladás áldásainak elérkeznie. Igaz, feszült munkával dolgozik e fontos feladatok teljesítésén Ágotai Lajos igazgató céltudó vezetése mellett az iparrajziskolának tanári testülete. De mi mást jelentene, ha az országban még száz ilyen intézetünk volna!

Ha még megemlítjük, hogy az intézet a fővárosi népiskolai és iparostanonciskolai tanítóknak rajzban való továbbképzéséről is gondoskodik s ezzel hathatósan előbbre viszi a fővárosi rajzoktatás ügyét, röviden vázoltuk az iparrajziskola programját és jelentőségét: az e füzetben bőven reprodukált mun-

kák felvilágosítást adnak az eddig elért eredményről is. Ha mi ezeket nagyra becsüljük, talán elfogultaknak látszunk. Azt vélhetné valaki, hogy kelleténél jobban szeretjük ezt az intézményt, mert a mienk és mert a maga nemében egyetlen. De megnyugtathatjuk magunkat. A külföld kritikus szeme is megvizsgálta és kiválónak ismerte fel. Meglehetősen rideg és közömbös nyugati fórumok is érdeklődni kezdtek iránta, s a legjobb angol szaklap, a „The Studio“, külön kölcsönkérte az iskola munkamutatványait reprodukcióra. Ahol úgy értenek a kéz finom munkájához, mint Angliában, ott az ily kritikának nem közönséges a becse.

Régi gyenge iparunk, anyagaink potom értékesítése, a nyolcvanas évek izlésének ernyedtsége homályos árnyékká válik, ha ily egészséggé nevelhetjük iparunkat, kézművészségünket, dilettánsainkat. Az Iparrajziskola máris kidagadt korlátolt kereteiből. Azt mondhatjuk, hogy égetően sürgős a megnagyobbitása. Még sürgösebb példájának országos követése.

A MŰHELY KIÁLLÍTÁSA.

... Járom a Műhelynek kigyóteri helyiségében megnyitott második kiállítását, s elgondolkozom azon, hogy mennyire fejlődött tökeerőre, vezetés szempontjából ez a fiatal egyesülés. Élvezem a Tátray Lajos installációját, érzem a Czako Elemér szervező, energikus kezének erejét.

A művészeti élet minden megnyilvánulását felölelő kiállítás mégsem elégit ki. A művészek egyrésze mintha fáradtabb, színtelenebb volna, mintha megakadt volna a fejlődés. Multban tett ígéretük be nem váltódtak, s elfoglalt pozíciókról visszavonulás, hátrálás történt... Hogy miért? arra is rátérek.

Ez a legjobb esetben stagnálásnak mondható állapot már az előcsarnokban észlelhető... Nem értem a zsűrit. Én például Fűrlinger

Rezsőt határozottan visszautasítottam volna, mert hiányzik belőle a kvalitás.

Erősebb mérték alkalmazható a cserepek befogadásánál is, amelyeknél nem ártana olyan művészeknek a keze, akiben van valami invenció. Ha nem volna Wesselynek néhány, művészi szempontból érdekes, kivételben azonban másodrendű ékszere, Tarjának egy csomó kitűnő technikával készült dolga, ha nem látnék néhány színben nagyon finom Zsolnay-vázát, akkor az első helyiség színvonala menthetetlen volna... Így ezek tartják...

Következik Toroczka-Vigand Edének az ebédlője. Beállították a kirkatba, amelynek sívár nagy ablakán mintha kiesnék az egész szoba. Teledobálták mindenféle szőnyeggel, párnával. Máramarosszigeti átlagmunkák borítják a benne lévő árúpolcot. A sarokban meg

egy fehér Meidinger-kályha éktelenkedik, amelynek kurta vascsövénél csak a volt Uránia itt felejtett ócska csillára éktelenebb. A berendezés nem kész. A székek kárpitozása helyén ürességek tátonganak, s a bántóan magas mennyezet rendkívül „használ“ a bemutató „előnyösségének“ . . . Ez a rendezés rovására esik . . . Maga Vigand a régi, a kereső ember, aki ha hibásan víztartóval köti is össze az óráját, ad egy művészetben finom tálalót cserébe. Ezen a kiállításon természetes, hogy az interiór művészi hatásáról beszélni se lehet épen a helyosztása miatt. Nem tehetek róla, de gondolkodóba kell esnem afelett, hogy érdemes-e vendégművésznék lenni egyáltalán. S nem volna-e jobb, ha olyan iparos készítette volna ezeket a bútorokat, aki átérzi a munkája finomságát, például: Mocsay?

A második terem a gödöllőieké. Itt engem, aki a Körösfői Aladár művészetbeli nagyságát és a mostani kiállításon szereplő alkotásait már régen ismerem, és nem mától fogva tudom, hogy Nagy Sándornak mi a művészetbeli rangja, egy ember lép meg különösen. Ez Zichy István gróf, nem a pikturái, de a dekoratív munkássága révén. Sídó Ferencnek a relievói, az Undi Karla tervei, vázlatai is örvendetes meglepetések. Annál kevésbé az a Juhász Árpád rajza, amellyel a zavarossága, a nivótlansága miatt sehogyse tudok megbarátkozni.

Akkor, amidőn az egész gödöllői művészgárda kivonul és a tudását mutatja be, a gyengébbek bizvást otthon hagyhatók lennének . . . Ebben a teremben vannak apró bronzok is. A szobrok nagyobb része ismerős az Iparművészeti Társulat kiállításaiából. Kiválik közülök a Damkó József medítáló szerzetese, amelynek van finomsága, hangulata, amely tényleg intim szobadísz. A falak mentén húzódik végig az Éremkedvelők Egyesületének plakettkiállítása. Van köztük néhány amatőr-példány, ezek a legkülömbek. Am mert nálunk a művészetben a vademberek fitogtatási vágya még mindig dominál, számozva vannak, és nem eladók. A hitványabbját megveheti az, aki akarja.

Harmadiknak Lakatos Artúr következik. Fogadósobájában minden erejét és gyengesé-

gét megmutatja. És akárhogy vizsgálom, kénytelen vagyok beismerni a művész mivoltát. Nagyon erős a színérzéke, interióralkotási képesség is van benne, mindennel megpróbálkozik. Feltétlenül érdeme, hogy az igazságügyminisztérium felügyelete alatt álló kassai iparúzó telepek munkásságában magasabb szempontok érvényesülnek. A bútoraival azonban nem szerencsés. A konstrukciójuk igen gyenge, a lombfűrésztechnikától megszabadulni nem képes, elég ha e téren az asztalaira utalok. És még van valami, ami bántólag hat reám. Ez az elmúlt korok stílusában lévő hibás elemek átvétele, amelyeket túlozva ad vissza. Aki az ülőbútorokat, különösen a székek ülőkéje és támlája között lévő aránytalanságot megfigyeli, igazat kell hogy adjon nekem . . . A börmunkái, textiltervei annál jobbak. Itt a technika ismerése elsorangú dekoratív talentummal párosul.

Fehérkuthy és Dósa a kiállítás keretén belől négy szoba berendezésével szerepelnek. Ezek közül az ebédlő legjobban sikerült. Szinben ugyan kissé komor, de a tektonika tökéletes, a térnek kihasználása megfelelő. Ugyan ezeket az előnyöket találom az úri szobánál is, ahol a bőr színe az artisztikumával lép meg. Megoldatlannak látom azonban a félig kárpitozott karosszékek kérdését, amely vérszegenynyé teszi a megjelenésüket. Az olcsó szobák megoldása pedig csupán a használhatóság szempontjából elégit ki . . . Úgy látszik, hogy itt is bajjá vált régen együttműködő iparostársak távolmaradása.

Vas Béla a kiállításon két szobával állja a versenyt. Az egyik egy ebédlő, ahol erő van. Összhatásában egyike a legszerencsésebbeknek. Apró raffineriák is emelik, mint ahogy tényleg a legkedvezőbb az elhelyezése. A sárga, kék és szürke színek uralkodnak benne, azonkívül elsorangú a tömegbeli hatása. A dekoratív elemeknél — a nagy szekrény emberfejeinél — a magyarság felé törekvő ornamentikában renesszánsz és modern német elemek is visszakísértene, s a kárpitozás ragasztással dolgozik, — mindegy, ez a szoba jó, s aki nézi, annak gyönyörűsége telik benne, még akkor is, ha a Blaskovits Irén bőrből készült virág-

GOBELIN, RIPPL RÓNAI JÓZSEF TERVE UTÁN
KÉSZÜLT A SZ. FŐVÁROSI IPARRAJZISKOLA
SZÖVŐIPARI MŰHELYÉBEN.

cserepét is észre veszi. A hálószobában már az anyag, a bútorbéli tudás az, amely előtérbe nyomul, és egy kérdés, annak a kérdése, miért nincs ennek a két interiőrnek felfogásban valami csekély kis közössége? Olyan valami, ami az előbb említett két művésznél rögtön a szemünkbe ötlük.

Nem lehet az a feladat, hogy a műhely minden szereplőjével külön-külön foglalkozhassam. Éppen ezért a mindig elsőrangúak közül Dékány Árpád professzort említem meg, aki a maga mezején súlyosabb konkurrencia dacára is korlátlan úr. Annyira úr, hogy felesleges róla tovább beszélni. Szinben nagyon meleg batikokat láttam Rauscher Lujzától, Nádler Róbert pedig tanítványainak börmunkáival tölt meg egy fülkét.

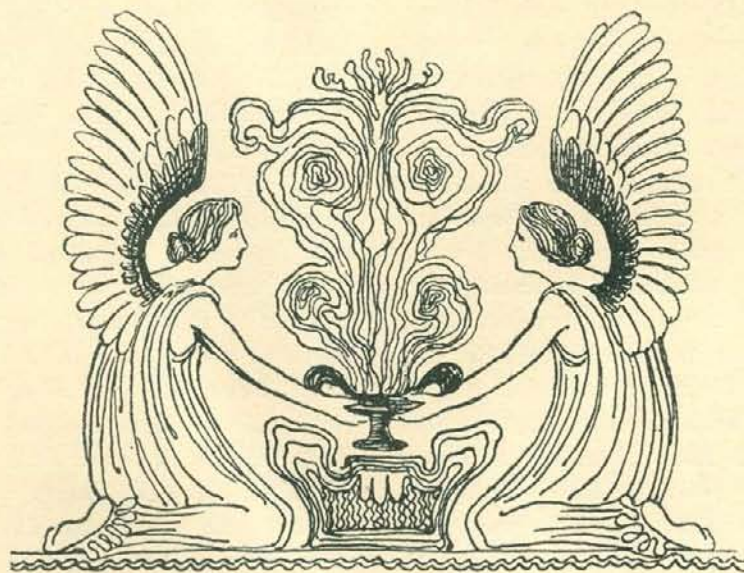
Akarattal hagytam usolsónak a Weszely Vilmos művészi játékaikat, Majoros Károlynak az üveg munkáit, a melyeket Muhits, Nagy Sándor és a saját tervei után készített. Weszely apróságai annyira átgondolt, ötletes, magyar holmik, hogy nemcsak azok vették észre, akiknek ez kötelességük, de a publikum is, amely szétkapkodta őket. Majoros Károly

pedig megmutatja, hogy az ipar hogy nemesedik pompázó művészetté tudás, szeretet és rátermettséggel . . . Ime, valami kis izelítő a középkor művészi tisztességéből.

. . . Ha az Imregh fémmunkáit, a Belmonte Leó gobelin ügyességét említem meg, azt hiszem, nagyjában végeztem volna a dekoratív művészettel.

A kiállításnak segítségére jöttek piktorok is. Gulácsy, mint mindig, most is tele van hangulattal, melódiával, sok, nagyon sok színbeli finomsággal . . . A többiekről, akik szintén jók és erősek, nem beszélek . . . Megrémit azonban a segítségnek az a módja, amelyben Márffy meg Czigány részesítették Dósa Lukácsot. Ember legyen aki kiheveri. Mert én legalább ennyi nagyképűséget, lehetlenséget nem láttam együtt soha . . . Amikor a festékláda színei egymásba folynak csendesen . . . Eszembe jutnak a nagyok, az idegenek, a modernek . . . És ahogy gondolkodom, nézve hazánk emez ifjú óriásainak ténykedését, elfog a mentől gyorsabban való menekvés vágya . . . Ha ez művészet, akkor túri bögre legyen a fejem. De nem az.

MARGITAY.

NÁDLER RÓBERT RAJZA.